

بیماری سپتوریوز برگ گندم

بولتن ترویجی شماره MS-B-W6

نگارنده:

محمد علی آقاجانی

بخش تحقیقات گیاه پزشکی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان گلستان، گرگان

سایر اسامی بیماری:

بلاچ خالدار برگ، لکه سپتوریایی برگ، بلاچ سپتوریا تریتریسی

پراکنش:

عموماً در هر جا که گندم رشد میکند دیده میشود. این بیماری طی شرایط محیطی خاص میتواند به یک بیماری جدی تبدیل گردد. در استان گلستان، به غیر از نوار باریک جنوبی که در منطقه کوهپایه ای قرار دارد، در سایر نقاط استان دیده میشود.

عامل بیماری:

قارچ *Septoria tritici* (با شکل جنسی *Mycosphaerella graminicola*) از راسته پیکنید داران و رده قارچهای ناقص

علامت:

در ابتدا، لکه های کوچک به رنگ سبز روشن تا زرد در بین رگبرگهای برگهای پایینی، بویژه آنهایی که در تماس با خاک قرار دارند، ایجاد میشود. لکه ها (شکل ۱) به سرعت بزرگ شده، به رنگ برنزه تا قهوه ای مایل به قرمز و بشکلهای نامنظم تبدیل می گردند که اغلب تا اندازه ای به وسیله یک حاشیه زرد رنگ احاطه شده اند. لکه ها

به مرور زمان، قهوه ای روشن تا تقریباً سفید رنگ شده، در متن آنها نقطه های کوچک و تیره رنگی (پیکنیدهای قارچ) تولید می شود (شکل ۲). وجود پیکنیدها، یک ویژگی تشخیصی خوب می باشد.

آلودگی ساقه (در منطقه گره ها)، غلاف برگها و نوک گلومها نیز ممکن است اتفاق افتد. پیکنیدها نیز ممکن است در همه مناطق آلوده تولید گردند. برگهای بشدت آلوده، زرد شده و قبل از بلوغ از بین می روند (شکل ۳). گاهی اوقات، شدت بالای بیماری باعث مرگ کل یک گیاه میشود.

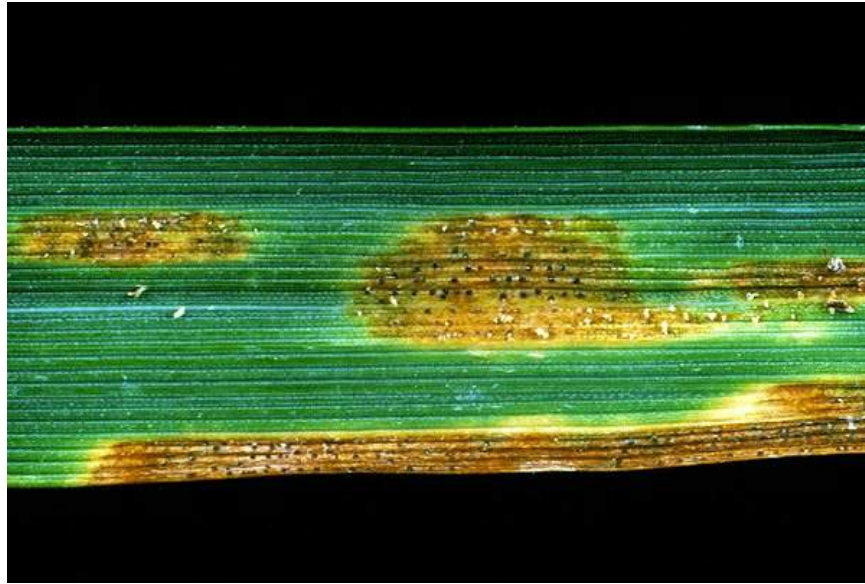
اپیدمیولوژی:

قارچ میتواند بصورت میسلیموم در گیاهان زنده گندم و بصورت پیکنید در بقایای آلوده تا ۲-۳ سال بقای خود را حفظ نماید. در عین حال ممکن است تا حدودی بذرزاد نیز باشد. طی هوای خنک (۱۵-۲۵ درجه سانتیگراد) و مرطوب در پائیز و بهار، پیکنیدیوسپورها از دهانه پیکنیدها در یک مایع ژلاتینی بنام cirrhi که اسپورها را از تابش آفتاب و خشکی هوا حفظ میکند، تراوش میشوند. بیشترین میزان تولید اسپور در رطوبت نسبی ۱۰۰ درصد رخ میدهد. پیکنیدیوسپورها از طریق پاشش و قطرات باران به همراه وزش باد، از گیاهان آلوده به برگهای سالم پایینی گسترش می یابند. میزان تولید پیکنیدیوسپورها در پیکنیدهای روی ارقام حساس بیشتر از ارقام مقاوم می باشد. جهت انجام آلودگی به ۶ ساعت یا بیش از آن رطوبت و برای ادامه گسترش آلودگی به هوای خنک (۱۸-۲۵ درجه) نیاز می باشد. آسکوسپورها در پریتمها با رسیدگی گندم در اواخر بهار تولید شده و در ابتدا بوسیله باد به میزبانهای خود میرسند.

روشهای کنترل:

- ۱- کاشتن بذور گواهی شده و عاری از بیماری که با یک قارچکش محافظ بذر ضد عفونی شده اند.
- ۲- شخم زیر بقایا در صورت امکان
- ۳- استفاده از ارقام مقاوم
- ۴- استفاده از یک قارچکش برگری (نظیر سایپروکونازول و پروپیکونازول با دوز ۱ لیتر در هکتار) در صورت مساعد بودن شرایط محیطی برای گسترش بیماری
- ۵- تناوب ۳-۴ ساله گندم با یک گیاه غیر میزبان

تصاویر بیماری

شکل ۱- برگ گندم آلوده به بیماری سپتوریوز برگ

شکل ۲- يك لکه بیماری سپتوریوز برگ گندم با پیکنیدهای روی آن

شکل ۳- مزرعه گندم آلوده به بیماری سپتوریوز برگ

بولتن ترویجی مایکوسافت، کد MS-B-W6

رفرنس:

آقاجانی، م. ع. ۱۳۸۶. بیماری سپتوریوز برگ گندم. بولتن ترویجی وب سایت مایکوسافت. نشانی اینترنتی:
www.mycosoft.ir/extension/MS-B-W6.pdf